

Gestaltningssprogram - samrådshandling

Detaljplan för Gamlestads torg mm

Dnr 05/0797

Göteborgs Stad
Stadsbyggnadskontoret

Förord

Målsättningen är en ny stadsmiljö på Gamlestads torg som kan komplettera befintliga miljöer samtidigt som det skapar en levande och positiv entré till såväl nordost som mot centrala Göteborg. Gamlestads torg har potentialen att kunna bidra till att binda samman två delar av staden som idag är vitt åtskilda med kraftiga barriärer, stora öde områden och otrygga miljöer. En ny knutpunkt för kollektivtrafiken, med en helt ny pendeltågsstation, kommer att öka tillgängligheten till Gamlestaden och göra området attraktivt för utveckling. Hög exploatering är en nödvändighet kring stationen samtidigt som den mänskliga skalan skall vara vägledande i all förnyelse. De befintliga kvaliteterna som idag gör Gamlestaden till en karaktärsfull stadsdel som utmärker sig i Göteborg ska synliggöras och utgöra en tillgång i förnyelsen. Målet är en levande, varierad och unik stadsmiljö som skapar mervärden både för staden, stadsdelen och de människor som bor och verkar i Gamlestaden.

Detta gestaltungsprogram lyfter fram de huvudsakliga målen och pekar på grundläggande riktlinjer för förnyelsen avseende stadsbyggnad, bebyggelse och offentliga rum. Mycket arbete kvarstår och arbetet kommer att fortgå fram till utställningen. Målsättningen illustreras med hjälp av referensbilder från andra städer och från andra platser i Göteborg. Dessa innehåller delar eller helheter som syftar till att visa på tankarna med utformningen av Gamlestadstorgsområdet. Programmet kommer att fördjupas under samrådsskedet inom stadsbyggnad, bebyggelse och offentliga rum. Programmet ska utgöra en grund för all gestaltning i området.

Följsamt formade gaturum i landshövdingehusvarteren

Tydliga gaturum med små platsbildningar. Träd i gaturummet.

Gedigna material

Apotekarhuset.

Gedigna material och monumental historia.

Samrådshandling

BN 2011-11-04

Projektgrupp:

Ann Catrin Kärnä
Marcus Bredberg
Mattias Westblom
Gunnar Stomrud
Maria Brandt
Jonas Bergqvist
Dharmesh Shah

Stadsbyggnadskontoret (SBK)
Stadsbyggnadskontoret
Stadsbyggnadskontoret
White arkitekter
Fastighetskontoret (FK)
Trafikkontoret(TK)
Trafikkontoret

projektledare detaljplan/planarkitekt
bitr.projektledare/utredningsledare
bitr.projektledare/planarkitekt
plankonsult/bittr. utredningsledare
projektledare genomförandefrågor
projektledare trafik, genomförande trafik
bitr. projektledare trafik

Styrgrupp:

Barbro Sundström
Gunnel Jonsson
Henrik Petzäll
Elisabet Gondinger
Stefan Ekman

Stadsbyggnadskontoret
Stadsbyggnadskontoret
Trafikkontoret
Fastighetskontoret
Västtrafik

ordförande, stadsbyggnadschef
vice ordförande, planchef
avdelningschef
distriktschef
utvecklingschef

Ur projektgruppen deltar även: Ann Catrin Kärnä, Marcus Bredberg, Maria Brandt, Jonas Bergqvist

Bedömningsgrupp parallella uppdrag:

Malin Häggdahl/SBK/ordförande; Ann Catrin Kärnä SBK/projektledare; Oskar Götestam/RADAR arkitektur/anteckningar, programskrivning; Marcus Bredberg/ SBK; Mattias Westblom/SBK; Maria Brandt/FK; Jonas Bergqvist/TK; Margareta Lindeberg/Västtrafik; Ann Charlotte Gustafsson/SDF Östra Göteborg; Eva Glader/Park och naturförvaltningen; Magnus Englund/GAJD Arkitekter; Ewa Westermark/GEHL Architects/samlade slutsatser bedömningsgruppen

Övriga inblandade konsulter redovisas under utrednings-PM.

INNEHÅLLSFÖRTECKNING

FÖRORD	3
INNEHÅLLSFÖRTECKNING	5
HISTORIK.....	6
VISION OCH ÖVERGRIPANDE RIKTLINJER.....	8
<i>Fördjupad översiktsplan för delar av Bagaregården – Gamlestaden, 2006</i>	<i>8</i>
<i>Program för Stråk längs Sävån, 2004</i>	<i>9</i>
INRIKTNING STADSBYGGNAD	10
Bygg stad!	10
Ge förutsättningar för näringslivet!.....	10
Historisk kontinuitet.....	11
Skapa en välmående stadsdel!	12
Främja folkhälsa.....	12
Bra miljöer för barn.....	13
Skapa nya offentliga mötesplatser!	13
Ta vara på sociala strukturer och ge dem möjligheter att utvecklas	13
INRIKTNING GESTALTNING BEBYGGELSE.....	14
Sluten kvartersstruktur.....	14
Bebyggelsemässig variation.....	14
Exploatering, skala och täthet	15
Material och detaljer	15
INRIKTNING GESTALTNING OFFENTLIGA RUM.....	16
De offentliga rummen	16
Fokus på den gående människan!	16
Levande stadsgator	10
Utveckla vattnet och det gröna	10
Variation över tid, veckan och året.....	18
Parkering.....	18
Trygghet.....	18
KNUTPUNKTEN	12
En utmärkande station.....	12
Den ideala knutpunkten	19
Robust utformning	20
Robust utformning	20
Nytt torgrum och en integrerad knutpunkt.....	20
Sammanhållen gestaltning.....	21

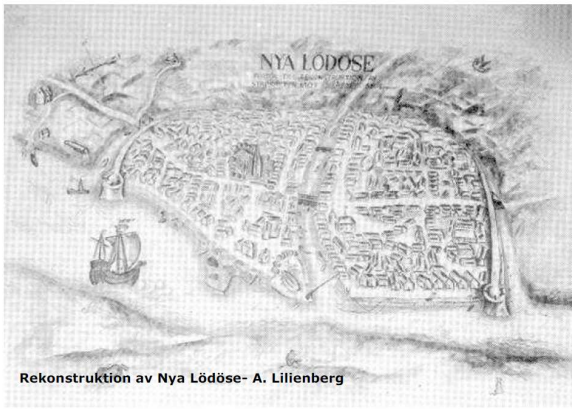
Historik

Sveriges port mot väster

1473 bestämde Sten Sture d ä att platsen vid Säveåns mynning skulle ersätta Lödöse (i nuvarande Lilla Edets kommun) som landets port mot väster. Staden, som från början kallades Götaholm, ändrades snabbt till Nya Lödöse, eller Nylöse, för att markera övertagande av Lödöses roll i handel och politik. Nya Lödöse övertog stadsrättigheterna och var i mitten av 1500-talet Sveriges näst största exporthamn. Staden drabbades dock som många andra städer av krig, brand och ras och 1621 förlorade Nya Lödöse sina stadsprivilegier till det nya Göteborg. 1624 tvångsförflyttades den sista invånaren och Nya Lödöse benämndes som Gamla Staden - Gamlestaden. Idag finns inga synliga spår kvar av Nya Lödöse.

Från landeri till industri

När Göteborg grundlades, övergick Gamlestaden till en del av Göteborgs utmarker. Lande-
riverksamhet startade, till en början genom
att holländska bönder arrenderade jord för
odling och boskapshållning till stadsbornas
försörjning. Denna verksamhet övertogs se-
dermera av stadens beslutsfattare och stora
herrgårds-liknande byggnader uppfördes i an-
slutning till markerna. Exempel på sådana lan-
derier är Marieholm, Kviberg, Ånäs, Kristinedal
och Sävenäs. Många av landerierna skiftade
sedan användning och fungerade som lokali-
serings-styrande för nya verksamheter, t.ex
Ånäs landeri som övertogs av släkten Sahlgren
som fick kungligt tillstånd att driva ett socker-
bruk 1729. Ånäs sockerbruk var en av Göte-
borgs första stora industrier och fortsatte med
produktion fram till och med 1835. Under
1870-talet omvandlades sockerbruket till ett
bomullsspinneri, som senare kompletterades
med ett väveri, som kom att kallas Gamlesta-
dens fabriker. Gamlestadens fabriker var
under en tid en ledande textilindustri i Skan-
dinavien. Under 1900-talets första decennium
utvecklade Gamlestadens fabrikers driftsin-
genjör Sven Winqvist det sfäriska kullagret,
som blev utgångspunkten för SKF, som grun-
dades 1907. Produktionen av kullager förlades
längs med Artillerigatan och redan 1912 var
företaget Göteborgs största.

Stadsplanen har rekonstruerats med stöd av Sixten Strömboms arkeologiska utgrävningar. Staden låg på båda sidor av Säveåns mynning, som då mötte en östlig älvfåra av Göta Älv. Stadsplanemönstret var förmodligen relativt organiskt och styrt av handelsvägarnas lägen inåt landet. Staden som omgärdades av en jordvall med tillhörande vallgrav, hade två torg, ett på var sida om Säveån. Vid torget norr om Säveån låg stadens kyrka i sten (mitt i nuvarande trafikplatsen vid Gamlestadstorg).

Ånäs landeri och Sahlgrenska sockerbruket på 1830-talet. GHM.

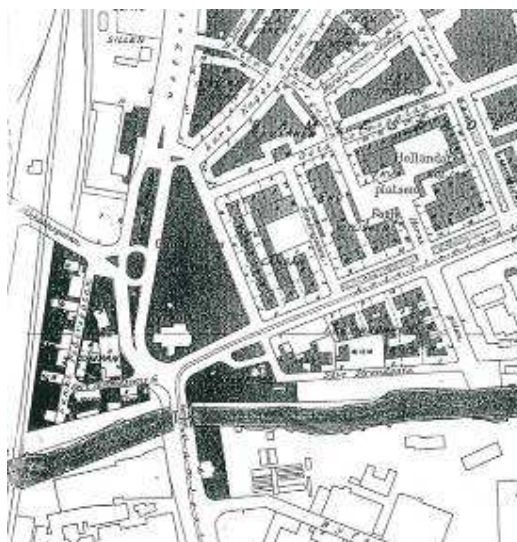
Öppna odlings-, betes- och slåttermarker knutna till landerierna lämnade plats åt industrialismens nya bebyggelse och i sekelskiftet runt 1900-talet var stadsbilden i Gamlestaden relativt splittrad.

1917 – Bostäder och en ny stadsplan för Gamlestaden

I och med industrins framväxt i Gamlestaden under framför allt andra hälften av 1800-talet ställdes krav på nya arbetarbostäder. Bostäderna förlades inledningsvis mer eller mindre provisoriskt i Gamlestadens fabriksområde, men i och med SKF:s stora framgångar ställdes krav på fler bostäder och bättre kommunikationer. 1909 lade stadsplaneingenjör Albert Lilienberg fram en stadsplan för Gamlestaden som antogs 1913 och utvidgades 1917. Lilienbergs stadsplaneideal innebar en stor variation av torg, storgårdskvarter och krökta gator. Bebyggelsen skulle vara landshövdingehus, och bostäder och arbetsplatser skildes åt. Brist på bostäder kom i vågor dels under första världskriget då bostadsproduktionen stannade upp och dels vid andra världskrigets slut då bristen på arbetskraft var stor och gästarbetande invandrare kom till Gamlestaden. Nödbostäder revs och ersattes av nybyggda bostadsrättsföreningar och kompletterande bostadsbebyggelse, både av SKF som tog stort ansvar men även av HSB, allmännyttan och privata byggherrar. Gamlestadstorget var då omgärdat av kvarter med landshövdingehus och det stora torget hade en plaskdamm som många invånare fortfarande minns.

1965 – Bilismens genombrott

När bostadsbyggandet var "färdigt" i Gamlestaden i början av 1960-talet påbörjades en omfattande utbyggnad av trafikleder i staden. Satellitstäderna runt Göteborg skulle anknytas med stora trafikleder enligt bland annat 1959 års trafikledplan. För Gamlestaden innebar detta en ökad trafikering av bland annat Artillerigatan samt att det befintliga Gamlestadstorget med plaskdamm, torgytor, bebyggelse mm raderades ut. Viadukten byggdes och var tänkt att byggas ut till ett stort trafikmot och leder som skulle ha raderat stora delar av Gamlestadens bebyggelse.

Artillerigatan österut på 1960-talet med trädallé.

Vision och övergripande riktlinjer

Fördjupad översiktsplan för delar av Bagaregården – Gamlestaden, 2006

Målet är ett långsiktigt hållbart område med en sammanhållen stadsmiljö som knyter samman Gamlestaden med Bagaregården, och Kviberg med Slakthusområdet och Marieholm, där det på sikt finns potential för en tät blandstad. Detta är porten mot nordost men likväl en port mot centrum. Här behövs en positiv entré till nordost som präglas av hög stadsmässighet, egen identitet och mångfald.

Gamlestadsområdet ska utvecklas till ett nav och naturligt centrum för omgivande områden. En del i det är utökad handel i det nya regionala köpcentrum som planeras i Nya Kulanområdet (SKF). Gamlestads torg och Gamlestadens fabriker ska kunna rymma en levande blandstad med bostäder i kombination med lokala, regionala och nationella arbetsplatser samt kultur- och fritidsverksamheter som utnyttjar det attraktiva läget invid pendeltågsstationen. Målsättningen är att stärka nordost som arbetsregion och samtidigt berika det lokala stadslivet. Målet är en levande blandstad med en betydande andel bostäder samt lokaler i gatuplan för service, handel, småföretag mm.

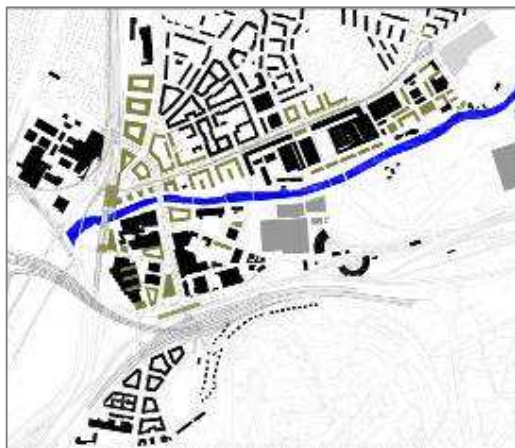

Illustration över förtätningsmöjligheter inom det fördjupade översiktsplane-området. Totalt beräknas området kunna rymma ca 1600 nya lägenheter och ca 165.000 kvm lokalytor för handel, service, kontor, kultur, fritidsverksamheter, hantverk mm.

Mål i FÖP:

Huvudmål

- Helhetslösningar
- Rätt innehåll på rätt plats
- Ökad attraktivitet
- Ekonomisk effektivitet

Delmål

- Långsiktigt hållbart
- Sammanhållen stadsbild
- Ett nav för nordöstra Göteborg
- Bevarande och utveckling i balans
- En levande blandstad
- Utökad handel
- Attraktiv knutpunkt för kollektivtrafik
- Väl utnyttjade pendeltågsstationer
- Tryggt och attraktivt
- Positiv entré till nordost
- Hög stadsmässighet
- Egen identitet och mångfald
- Stadsmässiga gaturum
- Fler mötesplatser utomhus
- Säveån ett nytt grönrums

Gamlestaden har alltid varit en stadsdel med stark identitet och stor betydelse för staden, först i Nya Lödöse och sedan som industrins tidiga metropol i Göteborg. Både Gamlestadens fabriker och SKF har präglat stadsdelen med sina storskaliga, täta industrimiljöer och nära anslutna bostadsområden. Idag är Gamlestaden en mångkulturell och internationellt levande stadsdel. Området har en kontinental prägel som är en spännande tillgång och ger en bredd i både liv och uttryck.

De förändringar stadsdelen står inför ställer krav på att identiteten utvecklas och förstärks. Detta kan ske dels genom att lyfta fram det historiska, dels genom nya spännande tillägg av miljöer och byggnader, som kan tillåtas sticka ut och vara annorlunda. Samtidigt som det sker en förnyelse är det viktigt att de som bor i området fortfarande känner sig hemma i Gamlestaden. En utveckling som både tar hänsyn till platsens värden och skapar nya kvaliteter kan öka Göteborgarens känsla av stolthet för Gamlestaden som stadsdel.

Program för Stråk längs Sävån, 2004

2004 godkändes ett *Program för Stråk längs Sävån* som ger övergripande riktlinjer för respektive karaktärstyp och riktlinjer för utformning och karaktär av åns olika delsträckor. Utformningen av delsträckorna ska utredas vidare utifrån nedanstående riktlinjerna från programmet.

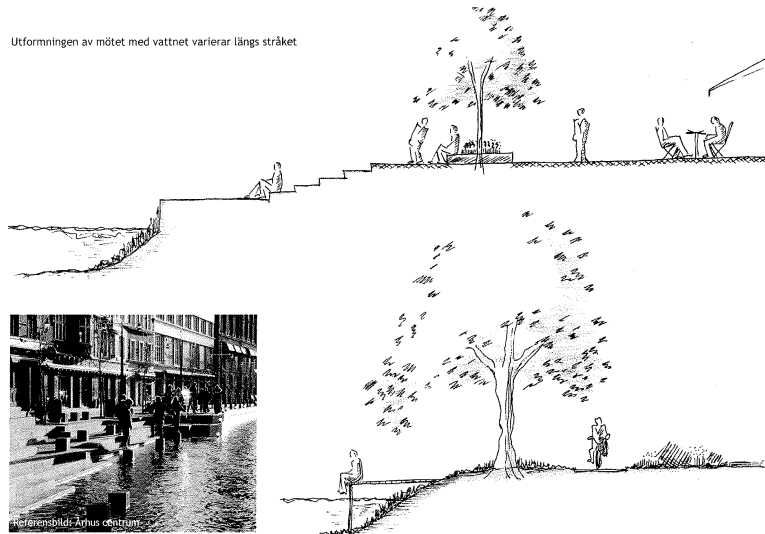
För sträckan **Hornsgatan – Gamlestadsvägen** föreslås ett nytt parkrum. *"Park för vistelse och olika typer av aktiviteter. Det bör vara en rofylld miljö mitt i staden, som dels har bra kontakt med staden och dels är en avskärmad plats för*

avkoppling. Bryggor, broar och bänkar samt annan utrustning ska passa i parkrummets karaktär. Bra kopplingar mellan parkrum och omgivande bebyggelse krävs, så att man leds till parkrummen vid vattnet."

För sträckan mellan **Gamlestadsvägen och pendeltågsstationen** föreslås ett tydligt gestaltat stadsrum. *"Torg vid vattnet med hög standard på material och detaljer. Utformningen bör ha karaktär av innerstadstorg och kan ha kaj i mötet med vattnet. Hårda material och växtmaterial samspelar. Torgytan leder ner till vattnet, exempelvis genom trappor eller terrassering."*

Utformningen av mötet med vattnet varierar längs stråket

Inriktning Stadsbyggnad

Bygg stad!

Målsättningen är att Gamlestaden genom sitt exceptionella läge invid regional och lokal kollektivtrafik ska utvecklas som ett komplement till Göteborgs innerstad. Det ställer stora krav på såväl innehåll som gestaltning. Området ska locka både boende, besökare och företag vilket kan ge innehållsmässiga förutsättningar för ett levande stadsliv. Byggnaderna och de offentliga rummen ska gestaltas så de formar en stadsmiljö som kännetecknas av variation, täthet och upplevelserikedom, vilket gäller såväl skalan i det byggda som i det innehåll som fyller husen och platserna. Exploateringen ska vara hög men ändå uttrycka en mänsklig skala vilket ställer krav på variation och en hög omsorg om detaljer. Mångfald och täthet ska prägla såväl bebyggelsemiljö, upplevelser och människor. Målet är att skapa ett *levande, tillåtande och spännande* område. Karaktären ska vara innerstad, inte förort.

Ge förutsättningar för näringslivet!

Gamlestaden rymmer redan idag flera större företag där SKF är det ledande. Industriföreningen är stor och det finns även en god tradition av samarbete mellan fastighetsägarna för att skapa en attraktiv stadsdel. Idag sker dock en förhållandevis liten del av nya företagsetableringar i Göteborg inom den nordöstra sektorn. Här har Gamlestads torg och Gamlestaden en viktig roll att fylla. En viktig kvalitet med området utgör den goda regionala och lokala kollektivtrafiken vid Gamlestads torg, som skapar en god tillgänglighet och tillgång till arbetskraft inom 30 minuters restid från torget.

I en trendanalys som gjordes 2009-2010 (inom Utbyggnadsplanering för Verksamheter i Göteborg) visar det sig att större delen av den framtida utvecklingen av arbetsplatser i Göteborg ligger inom tjänste- och finansbranscher, som i huvudsak vill ligga i citylägen. Möjligheten till ett gott lunchutbud, närhet till andra

företag, möten, offentligt liv, shopping, närhet till marknaden etc är en viktig del i var företag väljer att etablera sig. Det innebär att en kombination av mer lokala och småskaliga verksamheter i bottenplan med restauranger, caféer, service, företag och annan verksamhet samt handel är en viktig förutsättning för att kunna locka större företag att etablera sig i Gamlestaden.

Gamlestadstorgsområdet har både en regional och en lokal roll som måste samverka för att nå en hållbar förnyelse. Den regionala rollen innebär att området ska kunna rymma nya större kontor och arbetsplatser, medan den lokala rollen innebär att det småskaliga näringslivet måste ges möjligheter att utvecklas. Målet är en miljö där det stora och lilla näringslivet kan leva i symbios med varandra och samverka. En viktig del i den fysiska utformningen är att skapa informella och formella mötesplatser som stimulerar utbyte.

Historisk kontinuitet

Ta vara på det historiska arvet i området och visualisera det för göteborgarna. Gamlestads torget har en fantastisk historia i Nya Lödöse som tillsammans med industrihistorien i Gamlestaden har potential att bli en attraktion i Göteborg, som ger en förståelse för stadens utveckling.

Förnyelsen på Gamlestads torg ska ansluta till omgivande områden. Gamlestadens fabriker, som har en stadsmässig skala och utformning kan med fördel prägla knutpunktsområdet i struktur och skala; SKF vid Hornsgatan kan bl.a prägla en framtida förnyelse av kvarteret Abborren med t.ex en mer sammanhållen tegelbebyggelse; Slakthusområdet med sin karaktär kan bidra till att knyta området västerut och slutligen bostadskvarteren i landshövdingehuset, som har en lägre skala kräver en nedtrappning från den högre bebyggelse vid knutpunktens. Skala, material och stadsstruktur är sådant som går att ta upp i den nya bebyggelsen och kombinera med det nya som ska sätta ett avtryck från idag på det som byggs.

Skapa en välmående stadsdel!

Gamlestaden är en mycket omtyckt stadsdel av de som bor i området idag. Boende och verksamma i Gamlestaden har tydliga gränser för hur man rör sig inom stadsdelen och vad man uppfattar som "sitt område". Nu när en stor ny del fogas till det gamla är det viktigt att jobba med möten mellan delarna och skapa offentliga rum som skapar sammanhang mellan områdena. Målet med förnyelsen på Gamlestads torg är att skapa ett nytt komplement till det befintliga och fylla på med det som saknas, och med delar som också kan bidra till att skapa ett positivt tillskott för såväl nordost som för centrala Göteborg. Målet är att utvecklingen på Gamlestads torg ska bidra till närhet och att skapa en stadsdel som inte kräver att man dagligen behöver söka sig till andra stadsdelar för att handla, arbeta, roa sig eller ta del av ett offentligt liv.

Förnyelsen ska ha fokus på barnperspektiv, folkhälsa, skönhet och sociala frågor som kan påverkas genom fysiska åtgärder. Tryggare miljöer är en viktig fråga som varit eftersatt på Gamlestads torg sedan länge. All förnyelse i området ska bidra till att skapa tryggare miljöer. Detta kan bli åstadkommas genom ett blandat innehåll av bostäder, verksamheter, service, kultur och fritidsverksamheter. Entréer, balkonger och fönster mot gator och offentliga rum, god orienterbarhet, tydliga stadsrum och gränser mellan offentligt och privat samt en genomtänkt belysning bidrar allt till ökad trygghet.

Främja folkhälsa

För att främja folkhälsan ska stadsmiljöerna som skapas uppmuntra folk till att gå och cykla. Det ställer krav på utformningen av allt från byggnader till offentliga rum med gator, torg, stråk och parker. Fokus i allt arbete ska ligga på den gående människan. Cyklister på väg igenom upplever idag Gamlestaden som svårt och knöligt att ta sig igenom. Mycket kan bero på de bristande nord-sydliga kopplingarna men också på att mycket av dagens gestaltning är fokuserat på bilister. Det ska också finnas möjligheter till sammanhängande jogging-, promenad- och grönstråk med lugnare karaktär. Här kan Gamlestads torg bidra med att förstärka stråket utmed Säveån

samt bättre binda samman olika stråk och offentliga rum. Lägen för "allmänna träningsredskap" för alla åldrar bör utredas vidare liksom lägen för kultur- och sportaktiviteter som kan ske utomhus.

Bra miljöer för barn

Barnen ska ha väl genomtänkta och innovativa lekplatser både i mer gröna miljöer men även på mer hårdgjorda platser. Vid knutpunkten är det viktigt att även barn som behöver stå och vänta på kollektivtrafiken ska kunna vänta på ett positivt sätt. För äldre barn bör det pekas ut och gestaltas någon form av offentlig plats utomhus som kan fungera som "hängplats". Gårdarna ska utformas så de främjar ett kreativt liv och utevistelse.

Skapa nya offentliga mötesplatser!

Gamlestaden har potential att bli en plats för möten - en plats att besöka för Göteborgare söderifrån samtidigt som det kan utvecklas som en viktig tyngdpunkt för nordöstra Göteborg. En målsättning för arbetet är att skapa attraktiva och spännande stadsrum som lockar till vistelse och folkliv. Under arbetsprocessen har det framkommit att det råder en brist på mötesplatser och offentliga rum. Boende i stadsdelen ses främst på de enskilda bostadsgårdarna, medan verksamma vistas inom industriområdena. Inom planområdet finns potential att skapa flera nya både torg, platser och gröna rum. Människor dras till andra människor och kan nya offentliga mötesplatser med olika karaktär skapas invid naturliga och välanvända stråk finns förutsättningar att öka det offentliga livet i stadsdelen. Sävån utgör idag en outnyttjad resurs i stadsdelen som behöver lyftas fram bl.a kring Gamlestads torg. Viktiga offentliga rum är också Artillerigatan och Gamlestadsvägen, som bör utvecklas som huvudstråk med lokaler i bottenplan för serveringar, kontor och andra verksamheter. Genom Gamlestads torg kommer båda gatorna få en helt ny utformning som radikalt kommer att ändra upplevelsen av stadsdelen.

Ta vara på sociala strukturer och ge dem möjligheter att utvecklas

Kulturlivet och föreningsverksamheten i Gamlestaden är idag stark. Det finns en bredd av internationella föreningar, dansverksamhet, skateboardverksamhet, fastighetsägar- och företagarföreningar, historiska föreningar mfl. De utgör en viktig del av stadslivet och bör ges möjligheter att utvecklas och att synas även i det offentliga rummet.

Tidigare har det diskuterats idéer på en utomhus-scen inom Gamlestaden. I dagsläget kan något av områdena utmed Sävån vara ett alternativ. Detta bör utredas vidare inför utställningen. I övrigt kan lokaler i bottenplan främja möjligheten även för föreningar att hitta lokaler för sina verksamheter.

Inriktning gestaltning bebyggelse

Sluten kvartersstruktur

Strukturen ska baseras på primärt slutna kvartersformer. Ett fåtal solitärer är tillåtna främst kring knutpunkten men hur området syns från håll är mindre viktigt än att området får en attraktiv utformning som attraherar människor till utevistelse. Fungerande levande innerstadsmiljöer består oftast av slutna kvartersstruktur med tydliga gränser mellan offentligt och privat. Befintlig bebyggelsestruktur i Gamlestaden grundas också på en slutenhet - dels med industristrukturen som till många delar liknar kvartersstadens, dels med de slutna landshövdingehuskvarteren. En sluten kvartersstruktur förhåller sig även väl till såväl buller som risker och stora strömmar av människor som kommer att passera förbi de nya kvarteren på väg till och från knutpunkten eller verksamheterna i området.

Bebyggelsemässig variation

Bebyggelsen ska vara kopplad till platsen och relatera till de kulturhistoriska värden som finns i omgivande områden. Omgivande områden har olika karaktär men präglas av att den är sammanhållen och har en omsorg om materialval, gestaltning och utförande.

Bebyggelsen ska präglas av en upplevelserikedom som gör det spännande att röra sig i stadsrummet. En småskalig bebyggelse gynnar den mänskliga skalan och skapar variation, spänning och oväntade inslag i stadsrummet, vilket kan locka fler att gå och cykla. Korta fasader med eget uttryck, markerade bottenvåningar med offentliga funktioner som service, handel, restauranger eller kontor, samt en variation i höjd och taklandskap bidrar till detta. En variation i höjd är till viss del motstridig med möjligheterna att hantera buller från omgivande trafik, men bör ändå prövas. Att variera taklandskapet är en viktig del och en stor del av taklandskapet bör bestå av brutna tak vilket är genomgående i befintlig såväl bostads- som industribebyggelse. Kvarteren

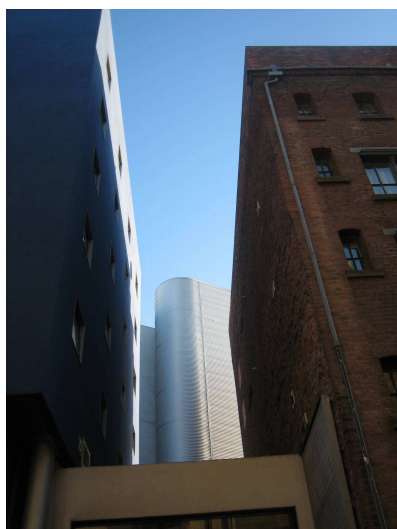
ska vara möjliga att dela in i små fastigheter för att åstadkomma en trovärdig variation.

Exploatering, skala och täthet

Gamlestads torg ska etableras som en av de fem strategiska knutpunkterna i staden. Exploateringen ska ge möjlighet till ett levande stadsliv och utnyttja potentialen i det kollektivtrafiknära läget. Exploateringen förutsätts därför vara hög kring den blivande knutpunkten samtidigt som den skalan ska stimulera livet i gaturummet. Målet är en modern tät innerstadskaraktär men med en mänsklig skala. Den tillkommande bebyggelsen ska möta befintlig bebyggelse. Våningsantalet ligger i de västra delarna högre på mellan 6-10 våningar vilket motsvarar skalan i bl.a Gamlestadens fabriker, medan de västra delarna ska möta den befintliga trevåningsbebyggelsen med en lägre skala om 5-7 våningar. Det ger en exploatering som motsvarar ca 400-500 lägenheter samt 25.000-30.000 kvm lokalytor.

Material och detaljer

Materialval och den arkitektoniska formgivningen är av stor betydelse för den nya bebyggelsens relation till sin äldre omgivning, som domineras av framför allt tegel och trä med inslag av koppar, puts och natursten. Högkvalitativa material och en kvalitet i detaljeringen ska prägla det nya området.

Informella möten och flexibla utor.

Inriktning gestaltning offentliga rum

De offentliga rummen

De offentliga rummen i stadsdelen består av gata, park, torg, platser och stråk. För att uppnå en stadsmässighet krävs en omsorgsfull utformning av de offentliga miljöerna, framför allt av de trafikala miljöerna.

Gränserna ska vara tydliga mellan offentligt och privat. Det offentliga rummet tar vid i fasadliv och omfattar trottoaren som helhet. Det ska finnas möjligheter till uteserveringar och verksamhet ute på trottoarer, varför trottoaren måste hålla en bredd och utformning som tillåter detta. Parker ska vara heloffentliga och angränsande bebyggelse ska utformas så det offentliga inte riskerar att privatiseras eller att det ska råda någon oklarhet.

Fokus på den gående människan!

Fokus i planeringen ska ligga på den gående människan, vilket ställer krav på *spännande gaturum* och stråk att röra sig i. Markerade bottenplan med verksamheter, variation och detaljrikedom och en omsorg om material bidrar till att skapa spännande stadsrum att röra sig i. Upplevelsen av den gångna sträckan ska vara så kort som möjligt och upplevas som stimulerande.

Naturliga samband med omgivningen är viktigt vilket studerats i flera space syntaxanalyser. Bl.a har ett nytt stråk från det gamla Gamlestadstorget ner via det gamla Apoteket och vidare över via en ny gångbro till Kristinedal har pekats ut som en viktig förbindelse. Nya stråk mellan knutpunkten och befintliga bostäder samt planerad handel i Nya Kulan och verksamheterna i Gamlestadens fabriker knyter samman området.

Utformningen av gång- och cykelstråk ska utredas vidare så dessa trafikantslag prioriteras i stadsrummet.

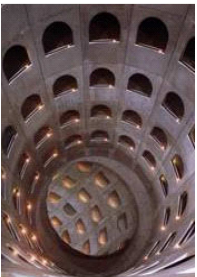
Levande stadsgator

Både gator och offentliga rum har en stor betydelse för upplevelsen av stadsmiljön. Trafikstrukturen ska vara stadsmässig, vilket har sina utmaningar eftersom det är mycket trafik som ska passera genom området och detta måste lösas genom en planskild tunnel under mark. En förtätning med ny bebyggelse bidrar till att koncentrera livet kring Artillerigatan och Gamlestadsvägen så de kan utvecklas till levande stadsgator, som utgör en integrerad del i stadsdelen i stället för stora trafikbarriärer. Detta ställer krav på en omsorg om gaturummet, markbehandling och struktur. Helst ska gatorna precis som i centrala Göteborg ha sin egen karaktär som underlättar orienteringen i stadsrummet.

Utveckla vattnet och det gröna

Gamlestaden har behov av nya gröna rum speciellt nu när området förtätas. De få grönytor som idag är tillgängliga är relativt kuiperade eller otillgängliga. Närheten till Säveån och naturmiljön däromkring behöver tas tillvara och göras tillgänglig för boende och besökare genom promenadstråk, kajer och bryggor. De gröna miljöerna mellan Hornsgatan och viadukten ska bevaras gröna och utformas som en parkmiljö med naturliga stränder medan de västra delarna bör utformas med kajer och trädäck som ansluter till kajen söder om ån. Målsättningen bör vara att bevara de stora träden utmed ån. Även grönytan i anslutning till Götaholmsgatan bör utvecklas. Stadsrummen ska i så stor utsträckning som möjligt innehålla gröna element, för att bryta vind, skapa skugga och förbättra luftkvaliteten. Trädrader, enskilda större träd

på mindre torg, men också gröna tak och fasader, miniparker med tätare grönska, gröna gårdar för de boende är exempel på hur grönska kan användas för att göra stadsmiljön mjukare och mer inbjudande. Vatten är ett annat inslag i stadsmiljön som ger goda förutsättningar för lek och möten. Element i det offentliga rummet, så som dammar och fontäner, men också öppna dagvattensystem ger rörelse och karaktär till det offentliga rummet. Möjligheter till gröna inslag och inslag av vatten ska studeras vidare i fortsatt arbete.

Variation över tid, veckan och året

Det ska finnas möjligheter att variera gestaltningen över året - t.ex blommor på torget, ljusspel på vintern, isbana, vattenspel, utställningar mm. Att arbeta med platsen utifrån olika tider på dygnet, veckan och året ger olika förutsättningar för lösningar och krav vilket ska beaktas i fortsatt arbete. En variation inom området skapar en upplevelse av trygghet och att någon har omsorg om platsen.

Parkering

Parkering ska ske i garage eller i parkeringshus mot lägen som inte påverkar stadsbilden negativt, t.ex mot järnväg och spårväg. Korttids-parkering kan ske på gator. Angöring till knutpunkten ska lösas i anslutning till busshållplatserna norr om knutpunkten. Parkeringen ska försörja nya bostäder, kontor, och övriga verksamheter inom området. Totalt antal platser kommer att fortsätta utredas vidare.

Trygghet

En vacker stadsdel som utformas och sköts med omsorg tillåter och lockar människor att vistas utomhus och stärker också upplevelsen av trygghet. För att kunna lyfta Gamlestadens idag lite skamfilade rykte och kunna skapa stadsmiljöer av hög kvalitet måste fortsatt gestaltungsarbete grundas på en hög ambition. Detta gäller såväl bebyggelse, trafikmiljöer, grönytor och offentliga platser.

Knutpunkten

En utmärkande station

För att lyfta fram pendeltåget som ett regionalt resval till och från denna del av kommunen krävs att den planerade stationen för pendeltåget lyfts fram i stadsbilden, bl.a genom en ny stationsbyggnad. Utformningen av den nya resecentrumbyggnaden bör gestaltningsmässigt samordnas med övrig utbyggnad kring torget, i bl.a höjd, skala och uttryck. Byggnaden har potential att bli ett mentalt landmärke för stadsdelen. Målet är en byggnad som uppfattas som generös, öppen och ger intryck av framtid och tillgänglighet. En ny station kan marknadsföra kollektivtrafiken och locka nya resenärer att välja tåget vilket på sikt kan ses som en infrastrukturell investering.

Den ideala knutpunkten

Ambitionen är att skapa en högklassig knutpunkt. Knutpunktens utformning ska grundas på K2020-rapporten den Ideala knutpunkten och dess intentioner om en attraktiv knutpunkt. Platsen ska fungera både estetiskt och funktionellt. Det ska bl.a finnas en god kontakt mellan olika resslag, det ska vara enkelt och bekvämt att ta sig till knutpunkten och bl.a lämna sin cykel, att se vart man ska gå, handla en kaffe osv. De funktionella lösningarna och utformningen samverkar och måste lösas parallellt för att platsen ska bli attraktiv.

Robust utformning

En ny pendeltågsstation bidrar tillsammans med lokaltrafiken till att Gamlestads Torg blir en av de viktigaste knutpunkterna för kollektivtrafik i östra Göteborg. Totalt beräknas 57.000 resenärer på sikt att komma till nyttja knutpunkten, vilket ställer höga krav på en tilltalande men också robust utformning. För att stationsområdet ska upplevas som tryggt för resenärer och förbipasserande är det mycket viktigt att skapa en stadsmiljö där folk rör sig under stora delar av dygnet.

Nytt torgrum och en integrerad knutpunkt

Sen Gamlestadstorget revs på 1960-talet har det saknats ett samlat torgrum som utmärker Gamlestaden. Nu finns möjligheten att skapa ett nytt Gamlestads Torg som enligt gjorda rumsliga analyser har potential att bli en punkt där många människor kommer att passera. Genom att höja upp torget till samma nivå som spårvägen och låta spårväg och buss gå över torget kan man skapa en knutpunkt som fungerar som en integrerad del i stadslivet. Motsvarande platser i Göteborg skulle kunna vara Drottningtorget, Korsvägen eller Järntorget som har liknande trafik. Den föreslagna platsen i planförslaget har ungefär samma skala som Kungssportsplatsen med skillnaden att spårvägen går över torget vilket skapar en skyddad yta i samma skala som Harry Hjörnes plats. Torget framför knutpunkten består därmed av en sekvens av rum som går i varandra. Torget – det grönnare sluttande rummet mot Säveån – det hårdgjorda kajrummet i sten eller trä och slutligen vattenrummet och kajrummet på andra sidan mot Gamlestadens fabriker. Det ska finnas en mötespunkt på torget där man kan stämma träff, jämförbar med fontänen på Järntorget eller ringen på Stockholms central. Utformning av torget ska utredas vidare i fortsatt arbete.

Sammanhållen gestaltning

Platsen ska ha en sammanhållen gestaltning av möblering, väderskydd, räcken,

markbehandling, belysning mm oavsett vem som ansvarar för utbyggnad eller underhåll för respektive del. För tågplattformarna och entréerna strävar gestaltningen efter att ge en sammanhållen upplevelse i skilda föremål som kontaktledningsstolpar, belysning, räckverk, markbehandling och väderskydd. De material som används är betong, sten, galvaniserat stål, glas och trä.

Väderskyddens fasader består av galvaniserad perforerad stålplåt. Perforeringen förhindrar vindturbulens samtidigt som plåtarna stansas med text för att förmedla hållplatsläget. Väderskydden för tågplattformarna är designade för att ge Artillerigatan en avslutning. Designkonceptet och tanken om fristående ej sammanbyggda väderskydd motsvarar en stadsmässig hantering av kollektivtrafiken, och bör användas även på hållplatserna för spårväg och buss. För spårvägen kan eventuellt ett extra tak skapa ytterligare skydd åt bytesresenärer samt sluta rummet västerut.

För att få ett stadsmässigt uttryck även av transportanläggningarna bör släntranter mot järn- och spårväg hanteras med hög omsorg om form och material. Ett specifikt gestaltungsarbete för platsen ska göras i fortsatt arbete.

